

Verslag van de opleiding: 'vaardig met diversiteit': januari – oktober 2008

De opleiding bestaat uit 50 lesuren en 30 uren werkplekleren. De 50 lesuren zijn verspreid over tien lesdagen, negen ervan gaan door over een periode van drie maanden, de laatste lesdag is na de zomervakantie en richt zich vooral op het verwerken van de theorie in het praktisch handelen van elke dag. De laatste lesdag of terugkomdag gaat door in de maand oktober. Tussen de lesdagen krijgen de deelnemers tijd om op de werkvloer opdrachten uit te voeren en een rapportage daarover voor te bereiden. Deelnemers rapporteren via foto's en spreekbeurten over hun acties.

De opleiding wil bij elke deelnemer drie doelen bereiken:

1. voldoen aan de voorwaarden die de overheid stelt op vlak van het omgaan met diversiteit (zie beroepenprofiel)
2. theoretische en toegepaste kennisvergroting op vlak van communicatie en interculturele dialoog (systeemdenken, Johari venster, DECET doelstellingen, meervoudige identiteit, enz)
3. vaardigheden vergroten en trainen in een veilig netwerk (gesprekken met ouders, activiteiten met kinderen, familiemuur, intakeboek, visievorming, open dialoog, enz)

De deelnemers komen bij voorkeur uit diverse kinderopvangsettings. In de eerste groep waren het allen medewerkers uit een proefproject CKO (vernieuwing in de kinderopvang): een zelfstandig KDV (kinderdagverblijf), een stedelijk KDV, een onthaalouder, en een IBO (initiatief buitenschoolse kinderopvang). Eén dienstverantwoordelijke dienst onthaalouders, twee verantwoordelijken uit de kinderdagverblijven en één coördinator uit het IBO hebben de gehele opleiding meegevolgd. Uit de eindevaluatie blijkt dat de drie vooropgestelde doelen bereikt zijn. Zowel de samenstelling van de groep, de inhoudelijke voeding, de werkwijze en het werktempo als de opdrachten uitgevoerd in de eigen opvang maakt een realisatie van de doelen mogelijk.

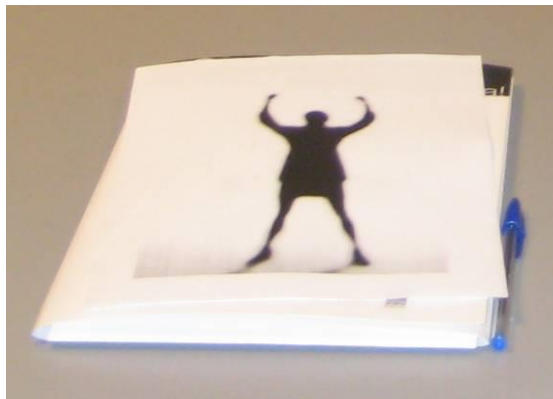

Dankzij de inzet van de deelnemers, hun verantwoordelijken, hun collega's, de kinderen en ouders is deze opleiding indringend aanwezig in de werking van de verschillende kinderopvanginitiatieven.

Lesdag 1:

Deze dag bestaat vooral uit praktisch en licht inhoudelijk werk: administratie, kennismaking met elkaar, kennismaking met het programma en de werkwijze, kennismaking met zichzelf op vlak van zelfkennis en ontdekken van de eigen vooroordelen.

Inhoudelijk komen twee aspecten aan bod: je eigen achtergrond als motor voor je handelen en leren documenteren.

Materiaal dat we gebruiken bij deze dag is een deelnemersbrochure (mapje met uitleg en doelstellingen van de opleiding, kopies van oefeningen en oefenbladeren, DECET brochure met hun doelstellingen erin – zie foto) en het vormingspakket om te praten over families.

Lesdag 2:

Werken met de DECET doelstellingen vormt de basis van deze lesdag. De deelnemers krijgen de kans om eerst hun eigen ervaringen rond deze zes doelstellingen te verzamelen, hun basiskennis spreiden ze ten toon. Ze geven voorbeelden uit hun eigen werking en formuleren vragen en kritische bedenkingen bij de huidige praktijk. Aandacht gaat naar de zaken die in de brochure aan bod komen en niet te vinden zijn in de praktijkervaringen.

Op het einde van de lesdag krijgen de deelnemers de eerste opdracht die ze op de werkvloer uitvoeren:

Ga in dialoog met kinderen of ouders over een van de zes doelstellingen: probeer de mening van kinderen of ouders te weten te komen.

Lesdag 3:

In de voormiddag geeft elke deelnemer van deze opleiding een spreekbeurt: wat was het doel van je actie, je voorbereiding, je evaluatie, je kritische reflectie en je realisaties (inhoudelijk en relationeel). De lesgever neemt voldoende tijd om een grondige analyse en een resultaatgerichte nabespreking met de deelnemers op te zetten.

De deelnemers presenteerden een waaier van acties: ouders uitnodigen om te praten over 'je welkom voelen in de opvang', verzamelen wat er in de opvang aanwezig is om kinderen het gevoel te geven dat ze welkom zijn, een activiteit waarbij kinderen zelf mogen vertellen over hun lievelingsvoorwerp van thuis, een wachtlokaal ombouwen tot gezellige speelruimte, een alternatieve familiewand met tekeningen en portretten van kinderen, een dialoog met ouders over het bezoek van kinderen met een mentale achterstand, een dialoog met ouders over het overgangsrutueel van kinderen die van leefgroep veranderen en tenslotte kookactiviteiten met kinderen over hun lievelingsgerechten van thuis.

In de namiddag ligt het accent op theorie over communicatie. Via enkele schema's proberen we een analytisch licht te werpen op communicatie. De deelnemers verwerken een oefening over hun eigen communicatiestijl en hoe ze hiermee elke communicatie beïnvloeden. Ze worden zich bewuster van hun eigen invloed en hoe ze die invloed kunnen inzetten in het omgaan met anderen.

Lesdag 4:

Tijdens lesdag vier zoeken we naar manieren om families in beeld te brengen in de kinderopvang. We bekijken beeldmateriaal over bestaande acties en methodes (de familiemuur, het intakeboek en de stadskaart). We spelen een spel waardoor we praten over mogelijkheden om families in beeld te brengen en kijken kritisch naar bestaande praktijken. De volgende onderwerpen kwamen aan bod: namen kennen, gebruiken en correct uitspreken; diversiteit is een ruim begrip; beperkingen en gevaren bij het gebruik van foto's; reageren op kwetsende opmerkingen van kinderen; diverse talen; moeilijke situaties in contact met ouders; familiemuur van medewerkers.

Tijdens de namiddag werken de deelnemers zelf een manier uit op in hun opvang 'het in beeld brengen van families' of 'het in beeld brengen van de opvang' kritisch te bekijken en bij te sturen of te introduceren.

Lesdag 5:

Deze dag start met de spreekbeurten over de acties van de deelnemers in hun eigen opvangpraktijk. De deelnemers brengen volgende onderwerpen in: een evaluatie en nieuwe introductie van de familiewand, kinderen betrekken bij de introductie van de familiewand, kinderen die zelf foto's ophangen bij de familiewand, materiaal verzamelen om een introductieboek te maken, een boek maken over het verloop van de dag voor kinderen en ouders. De lesgever neemt voldoende tijd om een grondige analyse en een resultaatgerichte nabespreking met de deelnemers op te zetten.

In de namiddag komt er een brainstormronde over enkele onderwerpen die verband houden met het omgaan met diversiteit: vooroordelen, opvoeden zonder vooroordelen, opvoedingsmodellen, bewustzijn van groepsverschillen, altruïsme en menslievendheid en empathie en inlevingsvermogen. Na de brainstorm nemen we de tijd voor een groepsgesprek over deze thema's, ervaringen worden uitgewisseld en de lesgevers vullen aan met theoretische kennis of goede praktijkvoorbeelden die met de onderwerpen te maken hebben.

Lesdag 6:

De dag begint zoals alle andere dagen met een terugblik op de vorige lesdag. De lesgever maakt een beeldverslag van elke lesdag. Een nieuwe lesdag bouwt hierdoor letterlijk en figuurlijk verder op de vorige lesdag. Deze keer is dat erg belangrijk omdat we inzichten over respectvol omgaan met elkaar verder onderzoeken. Het onderzoek gaat twee kanten uit. Enerzijds onderzoeken we hoe we kunnen leren van elkaar: zowel van collega's, van ouders, van de kinderen en van de buurt waarin de opvang ligt. We werken met de inzichten uit het Johari venster (vergroten van de open ruimte), een model voor

interculturele dialoog. Anderzijds onderzoeken we de kennis over meervoudige identiteit. We werken met het boek 'De blik van de Yeti' van Michel Vandenbroeck.

Veel aandacht gaat naar het praktijkgericht omgaan met deze inzichten en kennis. De deelnemers proberen vooral zicht te krijgen om hun eigen aandeel in het proces van respectvol omgaan met elkaar. Ze zoeken naar mogelijkheden om het respectvol omgaan met elkaar te vergroten en bewuster te hanteren.

Lesdag 7:

Tijdens deze lesdag geven we zo veel mogelijk inspiratie aan de deelnemers om de DECET doelstellingen vorm te geven: filmmateriaal over de schattenmand, persona dolls, huidskleurverf, zelfportretten. Inspiratie via didactisch materiaal uit 'Koffer schaap' om met jonge kinderen bezig te zijn met een positieve vorm van omgaan met verschillen. We kijken naar filmmateriaal over goede praktijken: de dvd 'Wiegelied voor Hamza'.

In de namiddag versterken we deze visievorming over structurele vormen van omgaan met verschillen in een stellingenspel. De deelnemers dagen elkaar uit tot meningvorming en actieve experimenten.

De dag eindigt met het opzetten van enkele denkpistes en kleine acties die het bewust en doordacht omgaan met verschillen in de kinderopvang vorm kunnen geven.

Lesdag 8:

De laatste spreekbeurten en acties op de werkvloer komen aan bod in deze lesdag. De meeste deelnemers vertellen over de grote acties die ze ondernomen hebben in hun praktijk of over de experimenten die ze de vorige lesdag hebben gepland. De buitenschoolse kinderopvang werkte rond het overgangsrutueel dat kinderen ondergaan als ze van leeftijdsgroep wisselen. De familiemuur krijgt in alle groepen een belangrijke plaats. De middelste leeftijdsgroep werkt rond een vernieuwing van de familiewand met als thema: vensters waardoor je bij families binnenkijkt en waardoor de families in de kinderopvang kunnen kijken. De familiemuur krijgt een feestelijke ontvangst.

De oudste leeftijdsgroep maakt een intakeboek met alle activiteiten, spelmateriaal, rituelen en visieaspecten van de werking. Hierdoor is het makkelijker om nieuwe kinderen en ouders te laten kennismaken met de opvang. De dienst voor onthaalouders maakt een plan op om de ideeën uit deze opleiding te implementeren in de werking met de onthaalouders. De onthaalouder die deelneemt aan deze opleiding maakt een familiewand van alle kinderen.

De kinderdagverblijven maakten een intakeboek en gebruiken het voor het onthaal van de nieuwe ouders. De ouders waren zeer enthousiast over het intakeboek. Een ander kinderdagverblijf maakte een familiemuur van de eigen medewerkers en een nieuwe familiemuur voor de kinderen. Het enthousiasme

en het gebruik van de nieuwe muur is groot. Extra acties gaan over het maken van een welkomstmuur in verschillende talen, een activiteit over het werken met verschillen en een manier om samen met kinderen na te denken om negatieve situaties om te buigen in positieve dialoog. Elke actie is door de deelnemers met de kinderen en/of ouders geëvalueerd en met positieve reacties onthaald.

In de namiddag hebben we tijd voorzien om de evaluatie en het bespreken van veranderingen en opbouw van competenties voor te bereiden. Zowel de deelnemers als hun collega's in hun opvanginitiatief kregen de kans om zich voor te bereiden op een grondige evaluatie.

Lesdag 9:

Deze dag gaat over het opbouwen van een zicht op de resultaten van deze opleiding. Zowel de resultaten van de acties, de relationele veranderingen met collega's, kinderen en ouders als de inhoudelijke kennisaspecten worden opgelijst. De meeste aandacht gaat naar het opbouwen van een competentiegerichte kijk naar het eigen handelen. Aan de hand van de competenties die beschreven zijn in het beroepsprofiel van de SERV bespreken we evoluties en aandachtspunten.

De verantwoordelijken van de verschillende voorzieningen waren aanwezig bij deze evaluatie en brachten informatie in van collega's en hun eigen idee over de besprekingsonderwerpen. Samen starten we het werken met een doordachte en bewuste kijk om te werken met verschillen.

De opleiding eindigt voorlopig met een feestelijke uitreiking van attesten.

Lesdag 10:

Deze terugkomdag wil de deelnemers de kans geven om ervaringen te delen en kritisch te bespreken. Op vraag van de deelnemers organiseren we deze dag om er voor te zorgen dat de inspanningen over het omgaan met verschillen niet wegzakken. Elke deelnemer is doordrongen van de diversiteitsgedachte en wil van deze kans gebruik maken om bij te sturen en aan te passen via een lerend netwerk.

Tijdens deze opleiding is er veel aandacht besteed aan evaluatie, benoemen en kaderen van gedrag, hanteren van modellen en visies, bewust en doordacht handelen en reageren op situaties die zich aandienen. We willen medewerkers in de kinderopvang steunen in hun zoektocht als reflectieve praktijkwerkers. Als opleidingsverstrekker kunnen we stellen dat deze opleiding in elk geval aanleiding geeft tot nieuwe ideeën en gedachten over competentiegericht opleiden.

Voor verslag
Ellie Kuipers
Educatief medewerker VCOK